

RAIUL
se dobândește AICI

Cum să păstrezi pacea și
bucuria în Duhul Sfânt

traducere din limba sârbă
VALENTIN - PETRE LICĂ

ediție diortosită de
SLADJANA GURGU

PRECISIA

CAPITOLUL

I

STAREȚUL TADEI – O VIAȚĂ, MULTE POVEȘTI

Venind dinspre Belgrad, pe autostradă, înainte de Pojarevaț faci la dreapta, apoi de la Petrovaț pe Mlava la stânga, pe coastă, o iei către Homolie, spre Kucevo – așa se ajunge la Melnița. Satul se află la poalele unui deal mărișor, cu casele împrăștiate precum niște oi cu scufii roșii, căutând iarbă mai bună pe câmpia blândă, peste care privirea răzbate până la celălalt deal; păsări și nori plutesc, iar tunetele, pe vreme rea, se sfădesc.

În fața podului Melniței, o bucată de fâșie de asfalt cotește șerpuitoare la dreapta, urcă și coboară printre case, trece dincolo de mijlocul satului și capătul drumului local, și sfârșește dintr-odată la poalele dealului cenușiu de piatră, chiar înspre pârâul liniștit, domol și timid, ascuns printre copacii dimprejur. Cu adevărat, ca un flăcău îndărătnic de la sat, el străbate mai departe, printre crestele pietroase, dar fără mantaua de asfalt.

Peste râu, la stânga, se află Mănăstirea Vitovnița – ca și cum Însuși Cel Preaînalt, cu puterea mâinii Sale, în bună așezare, ar fi pogorât tocmai aici, în fundul sufletului văii Homolie, una dintre mănăstirile Sfântului Munte. Altminteri, cum ar fi întins în fața mănăstirii drumul

de pământ roșu, sărbătoresc, pe lângă câmp și pe lângă livada de-abia sădită, tocmai până înaintea porților?

CTITORIA CRAIULUI MILUTIN

Mergem la Părintele Arhimandrit Tadei. Nu-nici prima, nici ultima dată, slavă Domnului! Cel mai mare duhovnic al Ortodoxiei – spun unii –, cel mai mare theolog, monah duhovnicesc, „văzător cu duhul”... Orisicum, o personalitate pe care n-o întâlnești la tot pasul. Personalitate nu după nume, ci prin viețuire!

Ne temem: Va voi oare să ne primească? Nu dacă vrea, ci dacă poate. Nu suntem niște trecători curioși, întâmplători. Se apropie praznicele: Sfântul Nicolae, Nașterea Domnului, Anul Nou, Boboteaza, Sfântul Ioan Botezătorul, Sfântul Sava... Prilej după prilej, ca măcar într-o dimineață să nu fim prost dispuși, ca măcar într-o zi să nu fim nervoși, ca măcar o seară să fim împreună, în dragoste și cu toții laolaltă. De aceea am plecat la Vitovnița, de aceea și mergem la Părintele Tadei.

**„IATĂ OGRĂZILE,
IATĂ PORȚILE PALATULUI,
MĂ VOR PRIMI ÎN CURTEA BISERICII,
NECUNOSCUȚ...”**

...scria vestitul poet și pictor sârb Giura Iakșici la jumătatea veacului trecut, în poezia *Drumul spre Gorniak*, pășind nu departe de aici. Stăm și noi nehotărâți înaintea porților mănăstirii. Ascultăm cu luare-aminte liniștea,

cercetăm cu privirea – totul este nemișcat. Nicio umbră, nicio adiere de vânt. Trecem pe lângă primele clădiri ale mănăstirii, urcăm pe coastă, ușor, șovăielnic. Prin intrarea îngustă, după câțiva pași, ajungem parcă la inimă, în fața Bisericii Adormirii Maicii Domnului. În stânga – una; în dreapta – încă două clădiri. Peste întreaga priveliște, asemenea coroanei unui rege, domnește crucea de pe stânca apropiată, înaintea căreia omul simte nevoia să cadă în genunchi – căci este singur și mândru!

Aici – spune tradiția – a fost odinioară o mină, în apropierea unei așezări. Odată cu apa, s-a dus totul. Apoi au venit monahii să se nevoiască în peșterile pe care apa le-a lăsat în urmă, ca niște răni. Potrivit aceleiași tradiții, biserica a fost ridicată de Sfântul Crai Milutin. Întâia dată este pomenită în anul 1552. A fost pictată în 1856, chiar în vremea în care Giura Iakșici scria versurile amintite mai sus. Înlăuntrul bisericii, pe perețele de la miazănoapte, cu prilejul unei restaurări din veacul trecut, a fost descoperit un înscris în slavonă și în armeană din anul 1218, adus cine știe de unde, cine știe prin a cui trudă și din care biserică...

„Părinte... Voi aștepta... Am timp...” Un tânăr simplu face ocolul mesei de lemn de sub via pe care toamna a desfrunzit-o demult. De cealaltă parte – o figură firavă, cu barbă căruntă, lungă, înveșmântată călugărește. Părintele Tadei! Tânărul îi sărută mâna. Ne apropiem și noi să-i sărutăm mâna. E rece ca o zi noroasă de decembrie, delicată precum glasul care răzbate de sub barbă. De pe bancă, băgăm de seamă că am fost văzuți. Se vede un drum, un deal pietros – iar dincolo de el, pârâul Vitovnița –

o potecă roșie și nedumerirea noastră înaintea porților.
 Toate, ca în palmă...

Părintele Tadei vorbește în ritmul respirației sale – cu întreruperi, când mai repede, când mai domol. În șoaptă. Scurtează unele cuvinte. Este vădit că face eforturi pentru a vorbi.

„VEI TRĂI NUMAI CINCI ANI!”

S-a născut la Petrovaț, pe 19 octombrie 1914, și de timpuriu a avut „chemare”. Haina călugărească parcă i-a fost menită. N-a voit să mănânce hrană de origine animală. Nici la vârsta asta nu dorește ouă sau vreun pahar cu lapte. Mâncărurile gătite cu untdelemn nu-i plac. A încercat să le mănânce cu de-a sila. În zadar. Trupul nu voiește. Iată că se poate trăi și fără carne și untdelemn! Chiar și doctorii din ziua de astăzi spun că postul prelungeste viața. În 1932, aceștia i-au spus că nu va supraviețui dincolo de anul 1937.

S-a îmbolnăvit grav de plămâni. Cei de-un leat cu dânsul se bucurau de tinerețe, iar el se lupta pentru viață – tuberculoză. Un consiliu de doctori s-a consultat cum să-l ajute. A refuzat tratamentul. „Deci, cu ce putere să o ducă, dacă nu mănâncă carne?” Doctorii s-au supărat: „N-o să ne înveți tu pe noi!” Unul dintre ei, o femeie, i-a zis: „Dacă te supui, poate te vei însănătoși. Altminteri, mai ai cel mult cinci ani de trăit, nu mai mult!” „Bine. Cinci, cinci!” Mănăstirea îl aștepta. Cel puțin, știa cât timp va petrece în ea. Și unde în altă parte ar fi putut să stea atâția ani? La Mănăstirea Milkovo de lângă Svilainăț, pe

Morava, îl așteptau treizeci de ruși. Nu mâncau carne! La intrare, întâlnește un frate: „Starețul este aici?” „Da!” „Poți să mă duci la el?” „Haide!” Acesta, dimpreună cu ceilalți frați, amesteca cu picioarele tina cu pleava, după șopron. „Trebuie să zidești cât este pace. Vrei să fii monah?” „Vreau!” „Ei bine, condu-l pe fratele să ia gustarea de dimineață”, a spus starețul, „arată-i și odaia să se odihnească. E sâmbătă, diseară avem priveghere. Nu este obișnuit...” Așa a început. A treia zi a rămas pentru totdeauna.

Prima ascultare a fost cea de paznic al viei. Iar apoi încă multe ascultări și multe săptămâni, toată viața slăvind pe Dumnezeu și așteptându-și sfârșitul. Din această pricină îl și preocupa cel mai mult viața. Ce este, unde duce, unde începe și unde se sfârșește? Frații din obște îl ajutau. A învățat limba rusă, în care – alături de greacă și siriacă – sunt traduse toate lucrările Sfinților Părinți. S-a ostenit să pătrundă simțirile, cugetările acestora, să-și însușească cuvintele de învățătură. Și a izbutit. Iar când Arhimandritul Iosif s-a mutat în veșnicie, rușii de la Mănăstirea Milkovo au plecat la Mănăstirile Tuman și Kalenici. Tânărul frate a luat calea spre Mănăstirea Gorniak, ctitoria Cneazului Lazăr, unde, în 1935, s-a și închinoviat.

**„CLOPOTNIȚA SE CUTREMURĂ,
CLOPOTUL SE LEAGĂNĂ,
ȘI DIN BISERICĂ SE AUDE
BLÂND RUGĂCIUNEA...”**

Școala a urmat-o la Mănăstirea Rakovița, pentru ca apoi, la dorința Patriarhului Varnava, să petreacă douăzeci de ani în Eparhia Belgradului. Al Doilea Război Mondial l-a găsit, de altfel, la Patriarhia din Peci.

A fost arestat întâia oară atunci când încerca să treacă în Eparhia Banatului¹, la episcopul locului din acea vreme – mai târziu Mitropolit al Zagrebului –, Damaschin. Acolo era și pâine din belșug. La Belgrad – aproape nimic. Doar pentru că a trecut Dunărea noaptea, a fost arestat în gară și predat Poliției Speciale. A început interogatoriul: „Îl cunoști pe acesta, îl cunoști pe acela...”

**ORGANIZEAZĂ
O CELULĂ COMUNISTĂ!**

„Slavă lui Dumnezeu, nu cunoșteam pe nimeni! În actul care mi s-a adus, scria: «A plecat în Banat ca să organizeze o celulă comunistă!» Eu, să organizez? Călăuză, sau partizan, sau comunist! Să nu-ți vină să crezi! M-a liniștit – ca un «coleg» – și s-a ocupat sincer să mă elibereze. Și m-au eliberat...”

¹ Episcopia Banatului Sărbesc, cu scaunul la Vârșeț. (n. red.)

Un zâmbet se revarsă pe chipul starețului, și Soarele răsare din spatele lui, ca și cum ar încerca să răzbată printre nori.

A doua oară a fost surghiunit în Petrovațul natal. A ajuns la Petrovaț și a încercat să obțină un permis de liberă trecere. A fost închis fără a i se da explicații și condamnat la moarte! Peste drum de Primărie, într-o prăvălie, s-a întâlnit cu un pandur de-al lui Nedici, care l-a întrebat pe ocolite dacă este cineva în pădure și ce se întâmplă acolo. Părintele a intrat după el până în biroul primarului, apoi a ieșit și au apărut în ușă doi nemți!

L-au închis într-o încăpere mică cu o sobă. Doi oameni puneau lemne pe foc și se încălzeau. Lângă ei, câte un sac. Erau țărani săraci, veniți în zona Nișului, care cultivau tutun și făceau contrabandă cu el, vânzându-l în Petrovaț – cât să câștige și ei un bănuț. I-au arestat și așteptau... Lângă zid se afla o laviță îngustă.

„Stăteam întins și mă gândeam că nu mai este scăpare! Eram deznădăjduit. Dintr-odată, s-a ivit înaintea mea un tânăr. Uniforma lui era ca din fresce. Înalt, de o frumusețe desăvârșită. Nu se află pe pământ unul ca acesta. Avea o panglică de aur pe umeri. Pe cap nu avea coif, dar fruntea îi era acoperită cu ceva. Deasupra, o pană frumoasă. În mâini ținea un sul și mă privea. Limpede ca ziuă: un înger, mângâiere de la Domnul! Și-a desfăcut sulul pe care-l ținea în mâini și mi-a zis: «Privește» – pe sul era harta Serbiei –, «nu te teme, nici nu te înfricoșa, căci va trebui încă pe mulți să mângâi și să îmbărbătezi. Ai înțeles?»

M-am uitat să văd dacă și ceilalți auzeau ce-mi spune îngerul. Atunci nu știam că în lumea duhovnicească se vorbește prin gânduri. Gândul lui îmi glăsuia în minte. Apoi a dispărut. Știam că este o mângâiere din Ceruri, dar tot credeam că nu mai am mult de trăit. M-am înșelat. Asta se petrecea în 1943, prima și singura dată când am văzut în chip viu pe trimisul lui Dumnezeu. Mai târziu l-am văzut numai în vis...”

Tot ceea ce este de la oameni este trecător, spune poporul. Numai Dumnezeu este veșnic – să vadă și să tămăduiască rănilor, să mângâie, dar să și mustre. Părintele Tadei s-a ferit dinadins, în toate chipurile cu puțință, de stăreția la mănăstire. Nu este lucru lesne să-i călăuzești pe oameni...

A ÎNCEPUT ÎN '75...

„Trebuia să fiu pus stareț pentru a șasea oară – de data asta la Pocaița – și știam că acolo voi avea mare necaz. «Nu sunt potrivit să fiu stareț» – le spuneam eu –, «sunt închis în mine.» Într-o noapte, visez că mă aflu înaintea Domnului. Purta epitrahil, peste el un omofor, larg, peste umeri, iar apoi încă un epitrahil. «Pentru ce te războiești, atâta vreme cât nu ai ascultare?» m-a întrebat, și a continuat: «Fiecare ascultare trebuie împlinită cu deplină dragoste, cu râvnă și cu credincioșie, neluând aminte la pizma și la răutatea care te înconjoară și te lovește.» Apoi m-a închinat de trei ori, de la cap până la picioare. De trei ori. A luat epitrahilul și l-a pus peste mine: «Aceasta este o datorie, o cruce pe care trebuie s-o porți.» L-am rugat

deja de trei ori pe Vlădica să mă slobozească de această îndatorire. Nu mai am putere, omule! De-aș avea măcar puțină pace!”

În curând, s-a auzit despre unele dintre visele Părintelui Tadei. Mai întâi printre monahi. Printre ei se număra și episcopul de astăzi al Herțegovinei, Athanasie (Ieftici), totodată profesor la Facultatea de Teologie din Belgrad. Înainte de toate, acesta a cercetat de departe despre visele Părintelui Tadei, despre înainte-vederea duhovnicească a părintelui. I-a plăcut ce a auzit. Apoi, l-a chemat să vorbească cu el, să i se plângă, să caute sfat, să schimbe gânduri. Apoi, au început să vină la el și oamenii de rând: Cu necazul de braț, haidem la Părintele Tadei!

„Până în 1975, am fost într-un totuș retras. Nu mergeam nicăieri, societatea nu mă interesa – fie din pricina sănătății, fie din pricina firii. La Kârnievo – un sat dincolo de Morava – se afla cea mai puternică mișcare a bogomoliților. Se deosebea mai cu seamă fratele Draghi. Nu era arhitect, dar a condus cu succes lucrări de construire a unor biserici. În acea vreme, mă aflam la Parohia Vlașki Dol, aproape de Alexandrovaț. A venit odată să mă ducă la o adunare de-a lor. Cum să merg? Nu am ieșit nicăieri, nici nu știu să mă port cu oamenii. Ei au venit la mănăstire, dar n-am vrut să merg cu ei. Au mai venit o dată, și apoi încă o dată. «Întrebați-l pe Vlădica», am încercat eu să scap – «Doar dacă blagoslovește el... Ce să fac eu, călugăr, printre mireni?» M-am înșelat: Vlădica a blagoslovit, și astfel a început totul...”

Din toate părțile! Cuvânt peste cuvânt, chin peste chin, toate se așezau peste sufletul Părintelui Tadei. Oamenii

Res au început să vină și organizat, cu autocare! Necazul nu-l întrebă pe Părintele Tadei de sănătate, ci este egoist. Iar inima a început să-i slăbească. În urmă cu șase ani, a avut un atac de cord, apoi un altul. Dacă pe suflet se află o rană, chiar și străină de este, trupul pătimește.

„Anul trecut, probabil din pricina tensiunii, arterele mele erau împovărate. Atacul de cord era gata. Nu m-am speriat. Omul trebuie să muncească, să lucreze, ca inima să aibă sânge îndeajuns.”

DE CE VIN OAMENII, DE FAPT?

„Nici eu nu știu! Să-și spună necazul, poate, să schimbăm gânduri. Multora le este mai bine după aceea. Iar eu trebuie să vorbesc în fiecare zi. De oțel să-mi fie plămâni, și tot ar avea de suferit. Toate aceste necazuri au înrâurire asupra omului. Mă întrebă de toate, iar eu nu știu, nu mă pricep să mă descurc cu oamenii...”

Până anul trecut nici n-am simțit bătrânețea. Nici la urcatul, nici la coborâtul scârilor. Acum mi-am pierdut puterea, nu mai pot vorbi mult. Iar faptul că vin, se pare că așa trebuie să fie... În ultimele două luni, însă, am mari suferințe sufletești. Nici în război n-am pățimit așa. Trebuie, așadar, să trec și prin asta...”

DUMNEZEU RĂSPUNDE, NU EU

Vin două femei. Îi sărută mâna. Doresc să-i vorbească. Apoi se retrag. Tânărul de la începutul poveș-

tii începe să vorbească, stând ghemuit, rezemat de zidul bisericii. N-ar vrea să plece.

„Suferința? Este a gândului, pricinuită de gânduri. Duhurile răutății pricinuiesc tulburare între frați. Asta mă doare cel mai mult. Am avut feluriți frați în aproape cincizeci de ani de stăreție, dar așa neliniște lăuntrică între frați n-am avut până acum. Se vede că sunt vremurile cele din urmă! Privește ce fac duhurile cele de mai dedesubt ale pământului cu oamenii! În lumea toată, nu numai la noi! Nici în casă n-ai pace...”

Tace. Respiră greu. Parcă și numai gândurile îl dor.

Cândva, acum aproape opt ani, a venit un om cu ochii în lacrimi. „Ce s-a întâmplat, care-ți este necazul?” Din doi fii, unul – cândva student strălucit la medicină – nu s-a mai dus de doi ani la cursuri. Nu mai are nicio fărâmbă de voință în el. Nu știe încotro să meargă, ce să facă. Pe copil îl doare cel mai mult. „Nu te îngrijora!”, îi spune Părintele Tadei. „Cere-i să alerge în fiecare zi până la colina Avala – mai cu seamă în zilele de lucru, când nu este nimeni prin pădure. Este vlăguit și peste măsură de istovit din pricina învățăturii.” „Să-l aduc să vorbești cu el?” „Nu este nevoie! Vom vorbi când voi veni la Belgrad.” S-au întâlnit lângă Biserica Sfântului Gheorghe, pe dealul Banovo. „Ce mai face fiul tău?” „E foarte bine! I-a trecut totul parcă luat cu mâna!” „Nu avea oxigen îndeajuns. Creierul nu putea să lucreze. Era vlăguit. Atunci, omul își pierde și voința de a trăi.” Mai apoi, acest S. a dorit să scrie o carte. „Poți să o faci, i-am zis. Nu pot să opresc pe nimeni să facă asta, dar am dreptul să-ți cer ca numele meu și al mănăstirii să nu fie pomenit în această carte. A găsit, însă, o fotografie